

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Marszałek Senatu

Druk nr 2481
Warszawa, 25 maja 2014 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. mam zaszczyt przekazać Pani Marszałek podjętą przez Senat na 54 posiedzeniu w dniu 22 maja 2014 r. uchwałę w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy

- **o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego** wraz z projektem tej ustawy.

Jednocześnie pragnę poinformować, że Senat upoważnił senatora Bohdana Paszkowskiego do reprezentowania Senatu w dalszych pracach nad tym projektem.

Z poważaniem

(-) Bogdan Borusewicz

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 22 maja 2014 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za
nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz
niepodległego bytu Państwa Polskiego**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Jednocześnie upoważnia senatora Bohdana Paszkowskiego do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Art. 1. W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.¹⁾) po art. 8 dodaje się art. 8a w brzmieniu:

„Art. 8a. 1. Osobie, która pełniła służbę wojskową, do której odbycia została obowiązana pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

2. Przepisy art. 8 ust. 1 zdanie drugie, ust. 2c i ust. 3–5 stosuje się odpowiednio.

3. Roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie przedawniają się.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

¹⁾ Dz. U. z 1993 r. Nr 36, poz. 159, z 1995 r. Nr 28, poz. 143, z 1998 r. Nr 97, poz. 604, z 2002 r. Nr 240, poz. 2055, z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2007 r. Nr 191, poz. 1372, z 2009 r. Nr 14, poz. 74 oraz z 2011 r. Nr 53, poz. 277.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Projekt inicjatywy ustawodawczej ma na celu realizację postulatu zawartego w petycji P-8-11/13, skierowanej do Marszałka Senatu przez Stowarzyszenie Osób Internowanych „Chełminiacy 1982”.

Zasadność nowelizacji ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego wynika z faktu, że jej przepisy w dotychczasowym brzmieniu pomijają osoby, których represjonowanie przybrało postać odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony. Choć ustawa pierwotnie ustanawiała jedynie obowiązek wypłaty przez Skarb Państwa odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wynikłych z wydania orzeczeń wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, to jej nowelizacja z dnia 19 września 2007 r. (Dz. U. Nr 191, poz. 1372) dodała jako podstawę wypłacania wspomnianych świadczeń decyzje o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego. Biorąc to pod uwagę i uwzględniając potrzebę konsekwentnego postępowania prawodawcy, ustawa regulująca stosunek Państwa Polskiego wobec obywateli walczących o jego niepodległy byt powinna obejmować możliwie szeroki zakres form prowadzenia działalności niepodległościowej i sytuacji, w których osoby poszkodowane i pokrzywdzone w wyniku prowadzonej przez siebie działalności niepodległościowej otrzymują odszkodowanie i zadośćuczynienie.

Projektowana nowelizacja uzupełnia katalog przesłanek, które pozwalają uznać określone osoby za represjonowane. Ustanawia obiektywnie stwierdzalną podstawę wypłacania odszkodowań i zadośćuczynień dla osób, wobec których represjonowanie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego przybrało postać przymusowego odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony. Ustawa wskazuje przy tym na szczególne miejsce represjonowania – wojskowe obozy specjalne. Zgodnie z intencją projektodawcy takie rozwiązanie ma na celu wskazanie przykładu pozwalającego usprawnić proces rozstrzygania w sprawach zawisłych już przed sądami. Nie służy natomiast wyróżnieniu wojskowych obozów specjalnych jako miejsc stosowania represji bardziej dotkliwych od represji występujących w innych okolicznościach. Nie zakłada również

przyznania możliwości zwiększenia odszkodowań i zadośćuczynień dla osób represjonowanych w wojskowych obozach specjalnych.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

Zgodnie z danymi dostarczonymi przez autorów petycji represjom, według przesłanek określonych w niniejszej ustawie, poddano około 1600 działaczy zdelegalizowanej „Solidarności”. Osoby te odbywały przymusową służbę wojskową w wojskowych obozach specjalnych, z których najbardziej znane mieściły się w Chełmnie nad Wisłą, Czerwonym Borze k/Łomży, Trzebiatowie, Rawiczu, Unieściu, Budowie, Dęblinie i Czarnym. Ustawa obejmie także wszystkie inne osoby, które pełniły służbę wojskową do odbycia której zostały powołane pod pozorem wykonania ciężącego na nich obowiązku obrony, w rzeczywistości zaś za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Przytaczając opinię Instytutu Pamięci Narodowej stwierdzić można, że będą to m. in. osoby zaangażowane w Marzec '68, a także uczestnicy strajków z lat 1970 –1971 oraz inni działacze opozycji, w tym ci z nich którzy zostali „profilaktycznie” powołani na przeszkolenie wojskowe przed podwyżkami cen planowanymi na czerwiec 1976 r.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

W projektowanym stanie prawnym osobom działającym na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poddawanych represjom w formie odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony będą przysługiwały odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. W noweli przewiduje się, że uprawnienie to będzie przechodziło na małżonka, dzieci i rodziców osoby represjonowanej. Kwestia ta została uregulowana przez odesłanie do odpowiedniego stosowania art. 8 ust. 1 zd. 2 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Także za pomocą odesłania do odpowiedniego stosowania określonych ustępów art. 8 wskazano właściwość sądu okręgowego do żądania odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę, zakres stosowania kodeksu postępowania karnego oraz sytuacje, w których odszkodowanie i zadośćuczynienie nie będzie przysługiwało. W ustawie wprost wskazano, że roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie ulegną przedawnieniu. Biorąc to pod uwagę, można przyjąć, że ustawa

nowelizująca zapewni możliwość sprawnego przekazywania należnych świadczeń uprawnionym osobom.

4. Przewidywane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

Projektodawca oczekuje, że przyznanie osobom działającym na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, poddawanych represjom w formie odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony, odszkodowań za poniesioną szkodę i zadośćuczynień za doznaną krzywdę wypłacanych przez Skarb Państwa spowoduje znaczny wzrost poczucia sprawiedliwości społecznej. Nie tylko bowiem w grupie osób uprawnionych do otrzymania świadczeń wprowadzanych nowelą istnieje przeświadczenie, że Państwo Polskie jest obowiązane do wyrównywania strat majątkowych i osobistych powstałych w wyniku działań na rzecz jego niepodległego bytu.

Trudno przypuszczać, by dodawane przepisy wywołały bezpośrednie skutki o charakterze gospodarczym, ponieważ przeznaczenie i sposób wydatkowania odszkodowań i zadośćuczynień wypłacanych na podstawie tych przepisów przez Skarb Państwa pozostaje poza materią ustawy.

Ustawa prowadzi do powstania obciążeń dla budżetu państwa. Należy jednak zauważyć, że precyzyjne oszacowanie wydatków w zakresie wypłaty świadczeń z tytułu represjonowania, przybierającego postać odbywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony, jest niemożliwe na etapie prac legislacyjnych, ponieważ nieznana jest liczba osób działających na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, które wystąpią z żądaniem wypłaty odszkodowania za szkodę i zadośćuczynienia za krzywdę, zaś wysokość odszkodowań i zadośćuczynień będzie ustalana przez sądy.

Wskazać jedynie można, że krąg osób, których dotyczyć mogą przepisy projektowanej ustawy objąłby około 1600 działaczy „Solidarności” odbywających służbę w wojskowych obozach specjalnych, czyli jak podaje Instytut Pamięci Narodowej, liczącą około 1450 osób grupę rezerwistów formalnie wysłanych w listopadzie 1982 r. na tzw. przeszkolenie wojskowe oraz ponad 250 poborowych powołanych w tym samym czasie do odbycia zasadniczej służby wojskowej. Jednocześnie, za Instytutem Pamięci Narodowej, wskazać można, na wysyłane do kompani polowych i specjalnych, osoby zaangażowane w Marzec '68 (ok. 2000 osób) oraz uczestników Grudnia '70 (powołanych na niewielką skalę). Poza tym Prezes IPN w swojej opinii podaje, iż przed planowanymi na czerwiec 1976 r. podwyżkami

cen, na przeszkolenie wojskowe do kompanii polowych powołano ok. 1550 osób. W gronie powołanych znaleźli się ludzie uznani za przeciwników ustroju, w tym uczestnicy Marca '68, strajków z lat 1970–1971 oraz inni działacze opozycji.

Wśród powyższego kręgu podmiotów upatrywać należy ewentualnych beneficjentów projektowanej ustawy.

Ustawa nie wywrze wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.

4. Konsultacje

W trakcie prac nad projektem wystąpiono o opinię do:

- 1) Ministra Obrony Narodowej,
- 2) Ministra Sprawiedliwości,
- 3) Ministra Finansów,
- 4) Ministra Pracy i Polityki Społecznej,
- 5) Instytutu Pamięci Narodowej,
- 6) Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 7) Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa,
- 8) Sądu Najwyższego,
- 9) Prokuratora Generalnego,
- 10) Krajowej Rady Prokuratury,
- 11) Krajowej Rady Sądownictwa,
- 12) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 13) Naczelnej Rady Adwokackiej,
- 14) Krajowej Rady Radców Prawnych,
- 15) Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”,
- 16) Stowarzyszenia Sędziów „Themis”,
- 17) Stowarzyszenia Prokuratorów RP,
- 18) Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,
- 19) Stowarzyszenia Sieć Solidarności,
- 20) Fundacji Ośrodka „Karta”,
- 21) Stowarzyszenia Wolnego Słowa,
- 22) Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych
- 23) Fundacji Wolność i Pokój,

- 24) NSZZ „Solidarność”,
- 25) Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Internowanych i Represjonowanych,
- 26) Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Swoje opinie przedstawili:

- 1) Minister Obrony Narodowej,
- 2) Minister Sprawiedliwości,
- 3) Minister Finansów,
- 4) Minister Pracy i Polityki Społecznej,
- 5) Instytut Pamięci Narodowej,
- 6) Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 7) Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa,
- 8) Sąd Najwyższy,
- 9) Prokurator Generalny,
- 10) Krajowa Rada Prokuratury,
- 11) Krajowa Rada Sądownictwa,
- 12) Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- 13) Helsińska Fundacji Praw Człowieka,
- 14) Fundacja Ośrodka „Karta”,
- 15) Ogólnopolskie Stowarzyszenia Internowanych i Represjonowanych,
- 16) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Minister Pracy i Polityki Społecznej, Helsińska Fundacja Praw Człowieka oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformowali, że nie zgłaszają uwag do projektowanych rozwiązań. Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Krajowa Rada Sądownictwa, Fundacja Ośrodka „Karta” oraz Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych odnieśli się pozytywnie do przedłożonego projektu (Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych wniosło ponadto o dalsze rozszerzenie zakresu podmiotowego projektowanej ustawy). Sąd Najwyższy nie uznał za celowe opiniowania projektu ustawy.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów akceptując zasadność zadośćuczynienia osobom, które prowadziły działania na rzecz niepodległości kraju i poddawane były z tego powodu represjom, zauważył jednocześnie, że dalsze rozszerzanie

kręgu uprawnionych może rodzić niezadowolenie społeczne i z tych powodów wymaga pogłębionej analizy.

Jedyną zdecydowanie negatywną opinię o projekcie ustawy wyraziła Krajowa Rada Prokuratury stwierdzając, że rozszerzenie odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa w zakresie regulowanym nowelizowaną ustawą jest nieuzasadnione. Zdaniem Rady z brzmienia projektowanego przepisu i uzasadnienia do projektu ustawy nie da się wywnioskować obiektywnych kryteriów przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia.

Pozostałe podmioty, które przedstawiły swoje opinie, co do zasady oceniły pozytywnie projekt ustawy lub uznały za uzasadnioną samą potrzebę dokonania stosownych zmian (zaaprobowały warstwę aksjologiczną projektu). Podmioty te wniosły szereg uwag szczegółowych.

Wobec faktu, iż nowelizowana ustawa dotyczy przede wszystkim orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, kwestionowano zasadności poszerzania zakresu nowelizowanej ustawy. Opinie takie wyrazili Minister Obrony Narodowej oraz Prokurator Generalny. Zdaniem Prokuratora Generalnego celem ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie jest kompensata jakiegokolwiek szkody, czy też krzywdy wyrządzonej przez organy państwowe w okresie PRL, ale tylko takiej, która wynika z wykonania formalnego rozstrzygnięcia organu państwowego. Wprawdzie ustawodawca jedną z noweli ustawy „matki” rozszerzył zakres zastosowania ustawy, wprowadzając możliwość ubiegania się o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu internowania, czyniąc decyzje o internowaniu podstawą roszczeń odszkodowawczych, to już sam tytuł ustawy wskazuje na zdecydowanie odmienny cel, niż ten który wynika z projektowanych rozwiązań. Wnioskodawcy projektu ustawy nie podzielili tych wątpliwości. Stwierdzić bowiem trzeba, że nowelizowana ustawa już w obecnym brzmieniu, wykracza poza jej pierwotny zakres określony tytułem, czyli uznania za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. I tak, po pierwsze, wskazać można na wspomnianą już możliwość dochodzenia roszczeń przez osoby internowane (art. 8 ust. 1). Po drugie, obowiązujące przepisy nowelizowanej ustawy przewidują możliwość dochodzenia roszczeń przez osoby represjonowane przez radzieckie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości (art. 8 ust. 2a), osoby tymczasowo aresztowane lub zatrzymane (art. 11 ust. 1) oraz osoby pozbawione

wolności bez przeprowadzenia zakończonego orzeczeniem postępowania (art. 11 ust. 2). Stąd uznać należy, że przedstawiony projekt, realizując swobodę ustawodawcy w stanowieniu prawa, w sposób uprawniony zamieszcza projektowane rozwiązania wprost w ustawie o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Kolejna grupa zgłaszanych wątpliwości dotyczyła brzmienia przesłanki pełnienia przez represjonowanego służby wojskowej, do której odbycia został obowiązany pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym. Podnoszono nieprecyzyjność takiego zapisu oraz jego zbytnią ogólnikowość, a także wskazywano na istotne trudności dowodowe związane z ustaleniem powiązania pomiędzy odbywaniem służby wojskowej, a działalnością niepodległościową. Takie uwagi zgłosili Minister Sprawiedliwości, Minister Finansów Prokurator Generalny, Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa oraz Instytut Pamięci Narodowej. Wnioskodawcy projektowanej ustawy nie podzielili tych wątpliwości, stojąc na stanowisku, że kwestionowane postanowienie czyni zadość zasadzie zwięzłego i syntetycznego konstruowania przepisów. Zaproponowane rozwiązanie pozwala uniknąć nadmiernej szczegółowości i związanej z nią kazuistyki. Próba wskazania na konkretne formy represji mogłaby spowodować niebezpieczeństwo pominięcia przez ustawę kategorii podmiotów, które powinny być, ze względu na ce same cechy istotne, traktowane w jednakowy sposób. Nieostrość przyjętego sformułowania jest więc celowym zabiegiem wnioskodawców projektu, pozwala bowiem „uelastyczyć” proces stosowania przepisów, tak aby pozostawić ostateczne rozstrzygnięcie co do charakteru represji, w konkretnej sprawie, sądowi.

Przytaczając wyniki przeprowadzonych konsultacji przytoczyć należy także ten fragment opinii Prokuratora Generalnego, w którym wskazuje on na celowość wprowadzenia zasady miarkowania odszkodowania, poprzez wprowadzenie regulacji zobowiązujących do uwzględnienia okoliczności, że obowiązek pełnienia służby wojskowej miał charakter powszechny oraz uwzględnienia szczególnie uciążliwych warunków odbywania służby, o ile takie wystąpiły. Ostatnie z wątpliwości podmiotów opiniujących projekt ustawy dotyczyły wyłączenia przedawnienia roszczeń osób represjonowanych wskutek przymusowego pełnienia służby wojskowej. Wątpliwości te dotyczyły zasadności różnicowania zasad przedawnienia roszczeń. Minister Sprawiedliwości zwrócił uwagę, że aktualnie

nowelizowana ustawa nie zawiera przepisu wyłączającego przedawnienie w przypadku roszczeń osób, wobec których wydano decyzje o internowaniu w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego. Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa zauważała ponadto, że osoby, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia, żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia składają w terminie roku od uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego nieważność. Wnioskodawcy projektu nie uwzględnili tych wątpliwości.

5. Założenia projektów podstawowych aktów wykonawczych

Projekt nie wymaga wydania aktów wykonawczych.

6. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 4 czerwca 2014 r.

BAS-WAPEiM-1129/14

Pani Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia prawna w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej
senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne
orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz
niepodległego bytu Państwa Polskiego (przedstawiciel wnioskodawców:
senator Bohdan Józef Paszkowski)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32 ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”. Proponowana zmiana dodaje do ustawy nowy art. 8a, który w ust. 1 przewiduje, że osobie, która pełniła służbę wojskową, do której odbycia została obowiązana pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie ma przechodzić na małżonka, dzieci i rodziców osoby represjonowanej oraz nie będzie podlegać przedawnieniu (projektowany art. 8a ust. 2 i 3 ustawy).

Proponowana ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (art. 2 projektu ustawy).

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Prawo Unii Europejskiej nie reguluje zagadnień stanowiących przedmiot projektu ustawy.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt ustawy nie jest objęty zakresem regulacji prawa UE.

4. Konkluzja

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie jest objęty prawem UE.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

Warszawa, 4 czerwca 2014 r.

BAS-WAPEiM-1130/14

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (przedstawiciel wnioskodawców: senator Bohdan Józef Paszkowski) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”. Proponowana zmiana dodaje do ustawy nowy art. 8a, który w ust. 1 przewiduje, że osobie, która pełniła służbę wojskową, do której odbycia została obowiązana pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Roszczenie o odszkodowanie i zadośćuczynienie ma przechodzić na małżonka, dzieci i rodziców osoby represjonowanej oraz nie będzie podlegać przedawnieniu (projektowany art. 8a ust. 2 i 3 ustawy).

Przedmiot projektu ustawy nie jest objęty zakresem regulacji prawa UE.

Projekt ten **nie jest** projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

SZEF KANCELARII SENATU

Ewa Polkowska

SK-0401-16/14

SEKRETARIAT SZEFA KS

L.dz. 27.05.2014

Data wpływu

Warszawa, dnia 27 maja 2014 r.

Szanowny Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

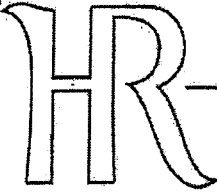
W związku z przesłaniem do Sejmu, podjętej przez Senat na 54. posiedzeniu uchwały z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (wraz z projektem tej ustawy), pragnę przekazać Panu Ministrowi stanowiska podmiotów zewnętrznych przesłane do Senatu w toku postępowania zmierzającego do wypracowania przedmiotowego projektu ustawy.

Stanowiska w sprawie projektu ustawy przedstawiły następujące podmioty:

- 1) Helsińska Fundacja Praw Człowieka,
- 2) Prokurator Generalny,
- 3) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych,
- 4) Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- 5) Sąd Najwyższy,
- 6) Prezes Instytutu Pamięci Narodowej,
- 7) Fundacja Ośrodka „Karta”,
- 8) Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- 9) Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa,
- 10) Minister Obrony Narodowej,
- 11) Krajowa Rada Prokuratury,
- 12) Krajowa Rada Sądownictwa,
- 13) Minister Pracy i Polityki Społecznej,
- 14) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- 15) Minister Sprawiedliwości,
- 16) Minister Finansów.

Z wyrazami szacunku

KW 130/14

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska
Jerzy Ciemniowski
Janusz Grzelak
Michał Nawrocki

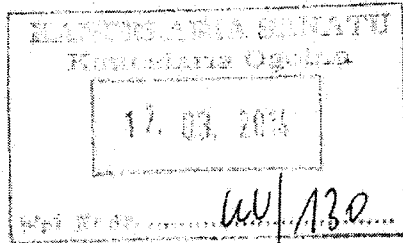
Marek Antoni Nowicki
Teresa Romer
Stefan Starczewski
Mirosław Wyrzykowski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Adam Bodnar
Sekretarz: Maciej Nowicki
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 11 marca 2014 r.

769/2014/MPL/MSz

Szanowny Pan Senator
dr Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej Senatu RP
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 7 marca 2014 r. (sygn. BPS/KU-034/590/15./14) zawierające prośbę o sporządzenie opinii w przedmiocie rozwiązań zaproponowanych w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), uprzejmie informuję, że Helsińska Fundacja Praw Człowieka nie zgłasza uwag do tego projektu ustawy.

W imieniu Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU
Danuta Przywara
Danuta Przywara

KU 133/14

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 14.03. 2014 r.

PG VII G 025/55/14

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Poni Przewodniczący

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 marca 2014 r., nr BPS/KU-034/590/12/14, dotyczące komisyjnego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), przekazanego do zaopiniowania Prokuratorowi Generalnemu w trybie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, t.j., z późn. zm.), uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Przedłożony projekt zakłada wprowadzenie w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.) podstawy prawnej dla ubiegania się o odszkodowanie przez osoby represjonowane za działalność niepodległościową w formie przymuszenia do pełnienia służby wojskowej „pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony”. w szczególności zaś, gdy służba wojskowa wykonywana była w wojskowym obozie specjalnym.

Dokonując oceny przedstawionej inicjatywy legislacyjnej, abstrahując przy tym od warstwy aksjologicznej proponowanych rozwiązań – ta bowiem wydaje się jednoznaczna, należy stwierdzić, że przedłożony projekt budzi pewne zastrzeżenia natury technicznoprawnej. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na umiejscowienie powyższych rozwiązań legislacyjnych w ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. *o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego*, której podstawowym celem jest uchylenie skutków prawnych orzeczeń wydanych w okresie PRL, w tym przede wszystkim orzeczeń sądowych i organów ścigania, będących formą represji stosowanej za działalność niepodległościową oraz kompensata szkód i zadośćuczynienie krzywdzie wyrządzonej na skutek wykonania orzeczeń organów państwowych. Tym samym celem ustawy nie jest kompensata jakiegokolwiek szkody, czy krzywdy wyrządzonej przez organy państwowe w okresie PRL, ale tylko takiej, która wynika z wykonania formalnego rozstrzygnięcia organu państwowego i była przejawem represji za określoną działalność niepodległościową. Wprawdzie ustawodawca nowelą z dnia 19 września 2007 r. rozszerzył zakres zastosowania analizowanej ustawy, wprowadzając możliwość ubiegania się o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu internowania w związku z wprowadzeniem w Polsce w dniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego, czyniąc decyzje o internowaniu podstawą roszczeń odszkodowawczych, to należy stwierdzić, że już sama nazwa ustawy wskazuje na zdecydowanie odmienny cel niż ten, który wynika przedłożonych propozycji legislacyjnych. Tak jak już to wskazano, celem ustawy, wynikającym bezpośrednio z jej tytułu, nie jest kompensata każdej szkody, czy krzywdy wyrządzonej przez organy państwa w okresie PRL, będącej formą represji za działalność niepodległościową, a jedynie takiej, która była oparta o formalnoprawną decyzję organu państwowego, która podlega uznaniu za nieważną. Tym samym należy zwrócić uwagę, że wprowadzenie powyższych rozwiązań czyni już samą nazwę ustawy nieadekwatną, bowiem jej merytoryczna zawartość odbiega od deklarowanego w intyulacji ustawowej przedmiotu jej normowania. Tym samym, podzielając zapatrywanie, że pozbawienie lub ograniczenie wolności w okresie PRL, stosowane jako forma retorsji politycznych, przyjmowało

różną postać, czy to na podstawie formalnej decyzji organów wymiaru sprawiedliwości lub organów ścigania, decyzji o internowaniu, czy ostatecznie nałożenia obowiązku służby wojskowej, który gdyby nie działalność niepodległościowa, nie byłby realizowany w ogóle, lub w danym czasie, bądź w określonej formie, należy stwierdzić, że proponowane rozwiązania w istotny sposób wykraczają poza deklaracyjny zakres normowania ustawy, aktualizując wątpliwość co do prawidłowości umiejscowienia projektowanych przepisów w tymże akcie normatywnym.

Należy jednocześnie zwrócić uwagę, że o ile ustalenie, że formą represji politycznych było określone rozstrzygnięcie organu wymiaru sprawiedliwości lub organów ścigania, czy też że represją taką była decyzja o internowaniu w okresie stanu wojennego nie powoduje poważnych problemów, o tyle ustalenie niezbędnego powiązania pomiędzy odbywaniem służby wojskowej, a działalnością niepodległościową jest już zadaniem niezwykle trudnym, z uwagi na obowiązujące w okresie PRL regulacje prawne dotyczące obowiązków w zakresie obronności. Dlatego też należałoby postulować doprecyzowanie przesłanek roszczenia odszkodowawczego, gdyż proponowane w projekcie zwroty normatywne „*pod pozorem wykonania ciężącego obowiązku obrony*” są niejednoznaczne, trudne do precyzyjnej delimitacji i mogą powodować poważne wątpliwości interpretacyjne. W szczególności należy postulować precyzyjne powiązanie decyzji o powołaniu do służby wojskowej i działalności niepodległościowej. Mając przy tym na uwadze powszechność zasadniczej służby wojskowej w okresie PRL, konieczne byłoby wprowadzenie zasady miarkowania odszkodowania poprzez wprowadzenie regulacji zobowiązującej do uwzględnienia okoliczności, że obowiązek służby wojskowej miał charakter powszechny oraz uwzględniania szczególnie uciążliwych warunków odbywania tej służby, o ile takie wystąpiły. Należy bowiem wyraźnie odróżnić pozbawienie lub ograniczenie wolności osobistej na podstawie orzeczenia będącego nadużyciem prawa, od realizacji obowiązku obciążającego każdego obywatela, co do zasady neutralnego, a jedynie przez okoliczności związane z jego wdrożeniem lub sposobem jego realizacji wykraczającego ponad typowe uciążliwości związane z jego

wykonaniem. Wydaje się bowiem, że tylko w tym zakresie powyższe roszczenie znajduje właściwe, adekwatne uzasadnienie aksjologiczne, a co za tym idzie powyższe rozwiązania winny uwzględniać konieczność miarkowania odszkodowań wynikających z analizowanej podstawy.

Z piśm

A. Soremet

Audrzej Soremet

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych z siedzibą w Siedlcach

08-110 Siedlce ul. Świętojańska 4/1, tel. 504-936-104, 25/644-13-51, NIP 821-21-15-835
NRB 13 9194 0007 0000 2613 2000 0010 w Banku Spółdzielczym w Siedlcach.
E-mail: stowrep@wp.pl, strona: www.internowani-represjonowani.pl/tl

**OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE
INTERNOWANYCH I REPRESJONOWANYCH**
08-110 Siedlce, ul. Świętojańska 4/1
tel./fax (025)644-13-51, 0.504-936-104
stowrep@wp.pl

Siedlce, dnia 20.03.2014 r.

**Komisja Ustawodawcza
Senatu RP**

W odpowiedzi na pismo znak: BPS/KU-034/590/24/14 z dnia 7.03.2014 r. ws. przedłożenia opinii w związku rozpoczętymi pracami nad inicjatywą ustawodawczą w zakresie projektu ustawy o **zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego** (druk senacki nr 590) przesyłamy naszą opinię w ww. sprawie:

1. Akceptujemy propozycje nam przedłożone w ww. piśmie Komisji Ustawodawczej
2. Postulujemy o uzupełnienie projektu o następujący zapis:

Art. 1. W ustawie z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.¹⁾) po art. 8a. 1. dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

Od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę przysługuje ponadto współmałżonkowi/współmałżonce osoby internowanej i więziennej, jak i każdej osobie zwolnionej z pracy i która nie mogła przez okres co najmniej 6 miesięcy podjąć zatrudnienia, co było równoznaczne z utratą środków do życia dla siebie i rodziny oraz osoby pozbawionej możliwości awansowania.

Współmałżonek /współmałżonka osoby represjonowanej musiał/a pozostawać z ww. osobą w związku małżeńskim w okresie prowadzenia przez tę osobę działalności, o której mowa w ustawie i pod warunkiem, że współmałżonek/współmałżonka nie był/a pracownikiem lub współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2007 r., Nr 63, poz. 424 z późn. zm.).

Odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę również przysługuje osobie cyklicznie zatrzymanej, inwigilowanej, wobec której prowadzono działania operacyjne, nad którą znęcano się psychicznie, moralnie i fizycznie poprzez: zatrzymanie, rewizje, zastraszanie, inwigilację, pobicia, szantaż, degradację w pracy i życiu społecznym oraz nękanie rodziny i która na skutek prześladowań doznała różnych szkód osobistych i strat materialnych.

Uzasadnienie

„Do 1989 r. „siłę wyższą” stanowiły restrykcje stanu wojennego w odniesieniu do roszczeń związanych z naruszeniem prawa z pobudek politycznych przez funkcjonariuszy państwowych”. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11.02.1997 r. (II CKN 78/96, niepublikowany). Także „na przeszkodzie dochodzenia roszczeń za szkody poniesione w stanie wojennym stał - i nadal stoi - niezależny od naszej woli, wywołany uwarunkowaniami politycznymi, obiektywny stan o powszechnym zasięgu oddziaływania, a mianowicie **stan woli politycznej**. Stan ten porównywalny jest ze stanem siły wyższej uniemożliwiający uprawnionemu dochodzenie swych roszczeń przed sądem lub innym organem i w konsekwencji powodującym zawieszenie biegu przedawnienia” (uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, orzeczenie Sądu Najwyższego: z 11.10.1996 r., III CZP 76/96, OSNC 1997/2/16).

Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniach stwierdził, że „w każdej sprawie o roszczenie odszkodowawcze oceniane na podstawie prawa cywilnego - jeśli podniesiono zarzut przedawnienia - sąd powinien rozważyć, czy nie zachodziła przeszkoda powodująca, że przedawnienie nie rozpoczęło biegu albo że bieg ten uległ zawieszeniu, gdyż daje ku temu podstawę znane prawu cywilnemu unormowanie zakładające, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu m.in. wówczas, gdy z powodu siły wyższej nie można skutecznie dochodzić roszczeń”.

Ponadto art. 417 par. 1 kc stanowi, że „jeśli szkoda wyrządzona została przez wydanie aktu normatywnego - a takim był Dekret stanu wojennego obowiązujący do dnia 25.10.2002r. - jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z konstytucją...”. Niezgodność tę orzekł TK w dniu 16.03.2011 r.

Niemożliwość skutecznego dochodzenia roszczeń ~~nie~~ jest subiektywnym przekonaniem, lecz **faktem**, ponieważ osoby poszkodowane z pobudek politycznych występowały z roszczeniami, ale ich roszczenia - bez względu na termin jego złożenia - uznawano za przedawnione, czego potwierdzeniem jest m.in.:

1. wyrok Sądu Wojewódzkiego w Elblągu: IC 45/98 z 14.05.1998 r.;
2. wyrok SA w Gdańsku: I ACa 763/98 z 21.10.1998 r.;
3. wyrok S. O. (w. karnego) w Siedlcach: II 2 Ko 157/99/0 z 4.11.1999 r.;
4. wyrok Sądu Wojewódzkiego w Koninie z 6.11.1998 r.: II Ko 245/98 „0”;
5. wyrok SA w Poznaniu z dnia 18.02.199 r.: II Aka 440/98;
6. wyrok S. O. (w. cywilnego) w Siedlcach: I C 171/00 z 17.11.2000 r.;
7. wyrok SN sprawa o sygn.: III KKN 336/99 z dnia 4.12.2000 r.;
8. wyrok S.A. w Lublinie sprawa o sygn.: I CA 100/01 z dnia 11.04.2001 r., gdzie sąd uznał, że termin przedawnienia upłynął w czerwcu 1992 r.;
9. wyrok SN z dnia 10.5.2001 r.: V KKN 441/99;
10. wyrok S.O. w Siedlcach sygn: C.507/00 z 13.07.2001 r.;
11. wyrok IV CKN 629/00 z 16.02.2002 r. SN (str. 6) stwierdzający, że Polska nie jest państwem prawnym z powodu niechylenia dekretu o stanie wojennym (dowód w aktach sprawy);
12. *Postanowienie* Sądu Okręgowego w Siedlcach sygn.: II 2 Ko 13/07/UN z dnia 22.02.2007r.;
13. wyrok SO: II Ko 118/08 z dnia 3.04.2008 r.;
14. wyrok SA w Białymstoku: II AKz 148/08 z dnia 9.05.2008 r.
15. wyrok SO w Krakowie z dnia 10.11.1992r., sygn. akt: I C 357/99);
16. wyrok Sąd Apelacyjny w Krakowie o sygn. akt: IACa 1056/00);

17. pismo informujące o wycofaniu pozwu z Sądu Cywilnego w Warszawie (sygn. akt: XXIV C 667/11) z uwagi na oddalenie przez sądy pozwów z powodu przedawnienia (złożone do stowarzyszenia);
18. pismo p. Moniki Marii Brzezińskiej z dnia 8.03.2012 r. o zaniechaniu złożenia pozwu o zadośćuczynienie z powodu niesłusznego oddalenia pozwów przez sądy z powodów przedawnienia (złożone do stowarzyszenia);
19. wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach o sygn. akt: I C 41/09 z dnia 18.07.2011r.;
20. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie, sygn. akt: I C 32/10 z dnia 26.08.2011r.;
21. wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach o sygn. akt: I C 1215/08 z dnia 22.11.2011r.;
22. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie o sygn. akt: I ACa 582/11 z dnia 19.12.2011r.;
23. wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach o sygn. akt: I C 606/11 z dnia 15.02.2012 r.;
24. wyrok Sądu Najwyższego, sygn. akt: IV CSK 202/12 z dnia 12.07.2012r.;
25. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie, sygn. akt: I ACa 326/12 z dnia 5.09.2012r.;
26. wyrok SO w Siedlcach IC 1216/08 z dnia 20.03.2013 r.;
27. wyrok SA w Lublinie I ACa 635/13 z dnia 9.01.2014 r.;
28. pismo Departamentu Legislacyjno-Prawnego Ministerstwa Sprawiedliwości o sygn.: P. I. 427/239/01 z 26.02.2001 r. stwierdzające się, że represje były legalne, gdyż dekret stanu wojennego był legalny;
29. pismo Kancelarii Senatu Biura Informacji i Dokumentacji: BiD/DIPE-132-24681/2/02/EK z 1.08.2002 r. stwierdzające, że w aktualnie obowiązującym w Polsce prawie brak jest aktów prawnych, na podstawie których można żądać od Państwa zadośćuczynienia za represje polityczne;
30. pismo Komendanta Głównego Policji znak: PP-1992/1682/1036/07/KA z dnia 25.09.2007r. informujące o legalności dekretu stanu wojennego.

Ufamy, że skoro Rzeczpospolita Polska jest państwem prawa, i że wszyscy – zgodnie z art. 31 ust. 2 Konstytucji RP – są wobec prawa równi, regulacjami wyżej przewołanej ustawy, będą również objęte ww. osoby w tym te, które po 13 grudnia 1981 r. zostały pozbawione środków utrzymania, nie mówiąc już o prawie do wykonywania zawodu, tylko dlatego, że włączyły się czynnie w nurt walki o niepodległy byt Polski.

Nasz wniosek ma swoje umocowanie w art. 19 Konstytucji RP, który stanowi, że „Rzeczpospolita otacza specjalną opieką ludzi, którzy walczyli o niepodległość Polski...”. Konstytucja nakłada obowiązek i wymusza na władzach Rzeczypospolitej „otoczenie specjalną opieką osób, które walczyły o wolną Polskę...”. Artykuł ten mówi wręcz „o odstępstwie i wyjątku od ogólnej zasady przyjętego równego traktowania obywateli”, dlatego podkreśla „wyjątkowe i specjalne traktowanie osób, które przyczyniły się do uzyskania upragnionej wolności i niepodległości Polski”. Przepis ten gwarantuje i narzuca „obowiązek państwa względem osoby, która na wcześniejszym etapie swojego życia aktywnie uczestniczyła w walce o niepodległość i niepodległość ta została uzyskana w określonym procesie historycznym - osoba ta uczestniczyła w walce, a więc w działaniach łączących się z użyciem siły choćby tylko przez jedną ze stron do upragnionej wolności i niepodległości Polski” (por.: Komentarze, Wydawnictwo Sejmowe 2007).

Z poważaniem:

PRZEWODNICZĄCY

Janusz Ołowitński

Km 150/14

ZUS PREZES
ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Warszawa, dnia 19 marca 2014 r.

991100/0230-22/2014/AS
UNP: 2014-23260

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Senator RP
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej

Stosowny Panie Przewodniczący,

Uprzejmie informuję Pana Senatora, że nie zgłaszam uwag do nadesłanego przy piśmie z dnia 7 marca 2014 r., znak: BPS/KU-034/590/21/14, projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Z poważaniem
Zbigniew Dardziak

Zbigniew Dardziak

KU 152/14

**PIERWSZY PREZES
SĄDU NAJWYŻSZEGO
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

BSA II-021-72/14

Warszawa, dnia 20 marca 2014 r.

**Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej**

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 marca 2014 r., BPS/KU-034/590/8/14 uprzejmie informuję, że Sąd Najwyższy na podstawie art. 1 p. 3 ustawy o Sądzie Najwyższym z dnia 23 listopada 2002 r. (j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 499) nie uznaje za celowe opiniowania *projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590)*.

Z wyrazami szacunku

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

**p.o. Prof. dr hab. Lech PAPRZYCKI
Prezes Sądu Najwyższego**

KU 155/14

Warszawa, dnia 20 marca 2014 r.

PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko
Narodowi Polskiemu

dr Łukasz Kamiński

BPRV-025 - 1(L)/14

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

Senator, Prez. Przewodniczący,

W związku z pismem Pana Senatora z dnia 7 marca 2014 r. w sprawie sporządzenia opinii dotyczącej rozwiązań proponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki 590) oraz oceny skutków finansowych tego projektu uprzejmie informuję, co następuje:

W pierwszej kolejności podkreślić należy, iż proponowany projekt ustawy jest krokiem we właściwym kierunku. Obowiązek wypłaty przez Skarb Państwa odszkodowań i zadośćuczynień osobom poddanym represjom „pod pozorem wykonywania ciężącego na nich obowiązku obrony” niewątpliwie przyczyni się do wzrostu poczucia sprawiedliwości społecznej i dziejowej.

Wątpliwości budzi natomiast użyty w projekcie ustawy zwrot „w wojskowym obozie specjalnym”. Jest to bowiem określenie potoczne, używane przez osoby poddane tej formie represji, którzy *de facto* byli wysyłani do specjalnie wytypowanych w tym celu jednostek wojskowych.

12

Ponadto w mojej opinii projekt ustawy obejmuje szerszy krąg osób, niż to zakładają autorzy proponowanych zmian. Z uzasadnienia projektu wynika, iż ustawa dotyczyć ma represji, którym poddano około 1600 działaczy delegalizowanej „Solidarności”. Zapewne chodzi o liczącą około 1450 osób grupę rezerwistów formalnie wysłanych w listopadzie 1982 r. na tzw. przeszkolenie wojskowe oraz ponad 250 poborowych powołanych w tym samym czasie do odbycia zasadniczej służby wojskowej. Zauważyć należy jednak, iż wcześniej do kompanii polowych i specjalnych (często zresztą do tych samych jednostek co w okresie 1981 – 1982) wysyłano osoby zaangażowane w Marzec '68 – w tym przypadku brak jest niestety precyzyjnych danych, represjonowanych mogło być nawet 2000 osób. Na niewielką skalę tej formie represji poddano również uczestników Grudnia '70. Poza tym przed planowanymi na czerwiec 1976 r. podwyżkami cen, profilaktycznie na przeszkolenie wojskowe do kompanii polowych wystawiono ponad 1550 kart powołania – na ćwiczenia stawilo się 1450 osób. Wśród nich (oprócz np: karanych z powodów kryminalnych) znaleźli się również ludzie uznani za przeciwników ustroju, w tym uczestnicy Marca '68, strajków z lat 1970 – 1971, czy też działacze opozycji. W chwili obecnej nie sposób oszacować liczebności tej grupy.

W związku z faktem, iż nie jest możliwe dokładne określenie liczby osób, które obejmie proponowana nowelizacja, nie jest również możliwe precyzyjne oszacowanie skutków finansowych wejścia w życie ustawy. Tym bardziej, że o wysokości odszkodowania i zadośćuczynienia każdorazowo w całości będzie decydował sąd. Autorzy projektu nie przewidzieli bowiem górnej kwoty przyznania przez sąd odszkodowania i zadośćuczynienia osobom poddanym represjom „pod pozorem wykonywania ciężącego na nich obowiązku obrony”, ani też nie odesłali do odpowiedniego stosowania przepisu art. 8 ust. 1a ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, który przewiduje, że *odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z orzeczeń albo decyzji, o których mowa w ust. 1, nie mogą łącznie przekroczyć kwoty 25.000 zł.*

2

proponic

E. H. V. - 114

KUL 159/14

 Ośrodek Karta

Fundacja Ośrodka KARTA
organizacja pożytku publicznego

ul. Narbutta 29
02-536 Warszawa
tel. 22/848-07-12
faks 22/848-65-11
ok@karta.org.pl
www.karta.org.pl
KRS 0000119146

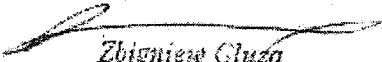
Warszawa, 24 marca 2014

**Pan Przewodniczący
Piotr Zientarski
Komisja Ustawodawcza
Senat Rzeczypospolitej Polskiej**

Dotyczy druku 590

W nawiązaniu do pisma Pana Przewodniczącego dotyczącego zmiany ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, Fundacja Ośrodka KARTA w pełni popiera wszelkie postulaty zawarte w proponowanej nowelizacji.

PREZES
Fundacji Ośrodka KARTA

Zbigniew Gluza

Kul 158/14

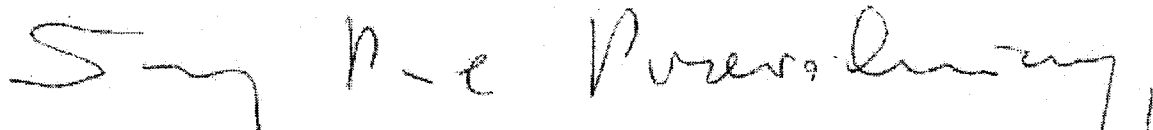
Warszawa, dnia 7 marca 2014 r.

KIEROWNIK
URZĘDU DO SPRAW KOMBATANTÓW
I OSÓB REPRESJONOWANYCH

Jan Stanisław Ciechanowski

BD1-K0752-0700-6 /14

Szanowny Pan Senator
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu RP

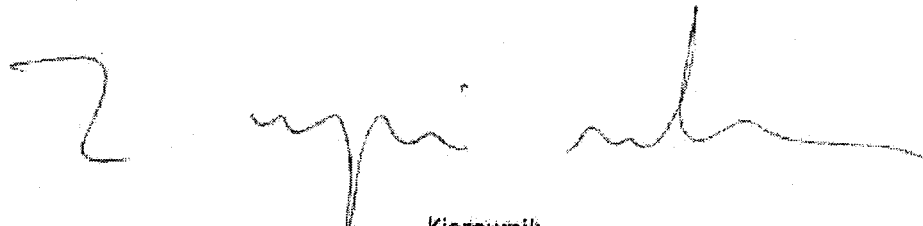

w związku z pismem Szanownego Pana Przewodniczącego z dnia 7 marca br. (BPS/KU-034/590/1/14), dotyczącym projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, uprzejmie informuję, iż Urząd pozytywnie ocenia rozwiązania zawarte w projekcie.

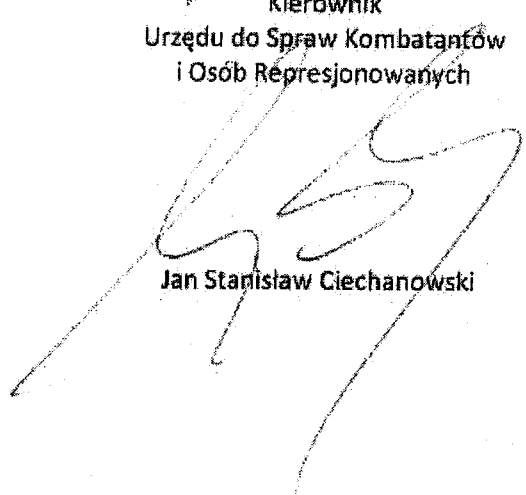
Jednocześnie chciałbym wskazać, iż z dobrodziejstw ustawy po nowelizacji mogliby skorzystać nie tylko represjonowani działacze „Solidarności”, ale także przynajmniej część uczestników antyreżimowych protestów, jakie w Polsce miały miejsce wiosną 1968 r. – wcielanie relegowanych studentów do wojska było wówczas bardzo często stosowaną przez komunistów formą represji.

Jednocześnie uprzejmie informuję, iż dla oszacowania skutków finansowych projektu niezbędne są dane, które mogą dostarczyć dwie instytucje – IPN, który może wskazać orientacyjną liczbę osób szykanowanych przymusową

branką do wojska oraz Ministerstwo Sprawiedliwości, które może posiadać informacje o przeciętnej wysokości świadczeń zasądzanych za podobne represje np. internowanie.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Zygmunt'.

Kierownik
Urzędu do Spraw Kombatantów
i Osób Represjonowanych

A large, stylized handwritten signature in black ink, likely belonging to Jan Stanisław Ciechanowski.

Jan Stanisław Ciechanowski

KU 161/14

PROKURATORIA GENERALNA SKARBU PAŃSTWA
Główny Urząd Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa
tel.: (+48) 022 392-31-17; fax: (+48) 022 392-31-20

www.prokuratoria.gov.pl
e-mail: kancelaria@prokuratoria.gov.pl

KR-51-109/14/KBU
W/4459/14

Warszawa, 2014.03. 26

Pan
Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Stanisław Janusz Szustak

W odpowiedzi na pismo z dnia 7.03.2014 r., znak: BPS/KU-034/590/7/14, dotyczące zaopiniowania projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), uprzejmie informuje, iż Prokuratura Generalna Skarbu Państwa do przedłożonego projektu zgłasza następującą uwagę:

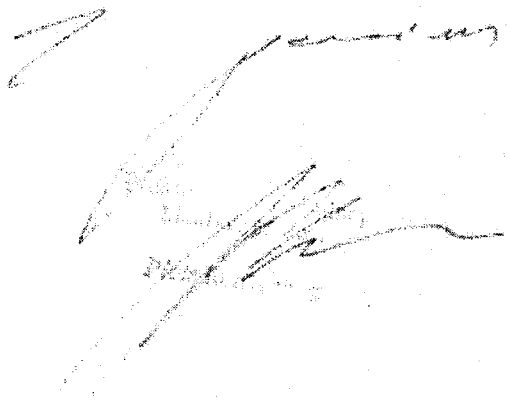
Nie negując zasadności wprowadzenia projektowanej zmiany ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zwrócić należy uwagę na poważne problemy związane z dochodzeniem roszczeń na podstawie art. 8a zmienianej ustawy.

Po pierwsze, zgodnie z art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111, z późn. zm.) powołanie do czynnej służby wojskowej następowało za pomocą kart powołania, wezwań imiennych, kart mobilizacyjnych albo w drodze obwieszczeń lub w inny sposób określony przez Ministra Obrony Narodowej. Tym samym fakt powołania do odbycia służby wojskowej powinien być udowodniony odpowiednim dokumentem, uzyskanym na podstawie kwerendy przeprowadzonej w zasobach archiwalnych Ministerstwa Obrony Narodowej.

Po drugie, trudnym wydaje się udowodnienie, iż powołanie do odbycia służby wojskowej nastąpiło pod pozorem wykonania ciężącego na danej osobie obowiązku obrony, ze względu na działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Skoro na danej osobie ciążył obowiązek służby wojskowej, wynikający z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r., to trudno uznać, iż osoba taka nie zostałaby powołana do jej odbycia w sytuacji, gdyby nie prowadziła działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, gdyż przesłanki nieodbywania służby wojskowej zostały określone w art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r.

Wątpliwości wzbudza również, z punktu widzenia równego traktowania osób, brzmienie projektowanego art. 8a ust. 3 zmienianej ustawy, zgodnie z którym roszczenie o odszkodowanie i

zadośćuczynienie nie przedawniają się. Należy zauważyć, iż zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego żądanie odszkodowania lub zadośćuczynienia należy zgłosić odpowiednio w sądzie okręgowym lub wojskowym sądzie okręgowym, który wydał postanowienie o stwierdzeniu nieważności orzeczenia, w terminie roku od daty jego uprawomocnienia się. Tym samym osoby, wobec których stwierdzono nieważność orzeczenia albo wydano decyzję o internowaniu w związku z wprowadzeniem w dniu 13 grudnia 1981 r. w Polsce stanu wojennego, mogą uznać się jako gorzej traktowane niż osoby, które w związku z wykonywaniem ciężącego na nich obowiązku obrony będą mogły zgłaszać roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nieograniczone terminem końcowym zgłoszenia takiego roszczenia.

Otrzymują:

- 1) adresat – 1 egz.,
- 2) a/a – 1 egz.

KU 164/14

Warszawa, dnia 26 marca 2014 r.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Nr 104/88/13/14/MCz

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ
KANCELARIA JAWNA NH
Nr 2010/DP/3
27 MAR. 2014

PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI USTAWODAWCZEJ
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pan Piotr ZIENTARSKI

Wanowmy Panie Przewodniczu

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 marca br., nr BPS/KU-034/590/4./14, dotyczące projektu nowelizacji ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), uprzejmie informuję, że w ocenie resortu obrony narodowej projektowana nowelizacja ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.) budzi wątpliwości natury prawnej.

Według treści uzasadnienia do projektowanej nowelizacji ustawy, powołanie określonej grupy poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej oraz żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe zostało uznane za formę represji wobec członków zdelegalizowanej „Solidarności”, ze względu na odbywanie przymusowej służby wojskowej w obozach specjalnych. Obowiązująca ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jak sama jej nazwa wskazuje, dotyczy orzeczeń, a karta powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej lub ćwiczeń wojskowych, wydana na podstawie zarządzenia Szefa Sztabu Generalnego WP nie jest orzeczeniem tylko decyzją administracyjną.

Analiza treści powyższej ustawy (art. 1 ust. 1, art. 4, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i 2) wskazuje, że dotyczy ona wyłącznie orzeczeń, w których treści zawarta jest sankcja karna, wydawanych przez umocowane do tego organy (sądy, kolegia ds. wykroczeń). Wprawdzie art. 8 ustawy dotyczy decyzji o internowaniu, ale postępowanie w sprawach internowania prowadzono z urzędu, a decyzja o internowaniu miała charakter prewencyjnego zatrzymania, w celu późniejszego postawienia zarzutów karnych, o czym świadczy treść § 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1981 r. w sprawie zasad postępowania w sprawach o internowanie obywateli polskich (Dz. U. Nr 29, poz. 159)¹.

¹ Treść przywołanego przepisu rozporządzenia Rady Ministrów, cyt.: „§ 8. Niezależnie od wydania decyzji o internowaniu Milicja Obywatelska powinna podejmować czynności w celu zebrania danych, dostarczających dostatecznych podstaw do przedstawienia określonej osobie zarzutów w postępowaniu karnym albo niezbędnych do sporządzenia wniosku o ukaranie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia.”.

Z szeregu orzeczeń, dotyczących ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, w tym orzeczeń Sądu Najwyższego wynika, że:

- „przez pojęcie „orzeczenie” z art. 1 ust. 1 ustawy rehabilitacyjnej z 1991 r. należy rozumieć decyzje organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości lub organu pozasądowego (np. kolegium ds. wykroczeń), zawierającą w swej treści represję karną” (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17.12.2009 r., sygn. II AKz 516/09);

- „w art. 1 ust. 1 ustawy z 1991 r. (...) chodzi o tego rodzaju orzeczenie o charakterze represyjnym, które ma postać sankcji karnej orzekanej w postępowaniu w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie, czy środka przymusu, stosowanego w związku z postępowaniem karnym” (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 19.03.2009 r. sygn. II AKz 57/09);

- „...za nieważne mogą być uznane tylko orzeczenia wydane przez (...) takie organy państwowe, które miały uprawnienia procesowe do orzekania w sprawach o czyny uznane za przestępstwa, jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 stycznia 1993 r. (OSNKW 7-8/93, poz. 53) i w uchwale z dnia 24 maja 1994 r. (OSNKW 5-6/94, poz. 31) a więc tylko takie organy, które wydawały orzeczenia o charakterze karnym” (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19.02.2009 r., sygn. II AKz 59/09).

Szef Sztabu Generalnego WP oraz dowódcy okręgów wojskowych w 1982 r. nie byli organami uprawnionymi do wydawania orzeczeń o charakterze karnym, a zarządzenie Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 26 października 1982 r. w sprawie powołania określonej grupy poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej oraz żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe nie było takim aktem, a dodatkowo wydane zostało bez powołania podstawy prawnej, z przekroczeniem uprawnień.²

Z uzasadnienia do senackiego projektu ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz z powodu naruszania praw człowieka³ (druk sejmowy nr 611 z dnia 12 listopada 1990 r.) także wynika, iż ustawa ta miała obejmować sprawy, w których skazania (rozstrzygnięcia) nastąpiły „w warunkach urągających wymiarowi sprawiedliwości” (str. 1

² Zgodnie z treścią zarządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Obrony Narodowej z dnia 1 marca 1982 r. w sprawie przeprowadzenia poboru w 1982 r. (M. P. Nr 9, poz. 59) wydanym na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1979 r. Nr 18, poz. 111) oraz w związku z uchwałą Rady Państwa z dnia 23 stycznia 1982 r. w sprawie stosowania przepisów w zakresie obowiązku służby wojskowej w czasie obowiązywania stanu wojennego (Dz. U. Nr 3, poz. 20), cyt.: „W okresie od dnia 14 kwietnia do dnia 25 czerwca 1982 r. zostanie przeprowadzony na terenie kraju pobór mężczyzn urodzonych w 1963 r. (§ 1 ust. 1). Obowiązku zgłoszenia się do poboru w terminie określonym w ust. 1 podlegają także mężczyźni urodzeni w latach 1962, 1961, 1960, 1959 i 1958, przyjęci na studia do szkół wyższych którzy dotychczas nie stawali do poboru. (§ 1 ust. 2 pkt 1 – 3).

Do stawienia się przed rejonowymi komisjami poborowymi wzywa się również mężczyzn urodzonych w latach 1962, 1961, 1960, 1959, 1958, 1957, 1956, 1955 i 1954, którzy nie zostali przeniesieni do rezerwy, jeżeli ubiegają się o odroczenie służby wojskowej ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkami rodziny lub prowadzenie gospodarstwa rolnego albo o uznanie za jedynego żywiciela rodziny, zostali uznani za czasowo niezdolnych do służby wojskowej, a okres tej niezdolności upływa w 1982 r., urodzonych w latach 1962, 1961, 1960, 1959 i 1958, którzy wnieśli prośbę o ponowne ustalenie zdolności do służby wojskowej lub u których lekarz przeprowadzający przegląd lekarski stwierdził zmiany w stanie zdrowia, urodzonych w latach 1957, 1956, 1955 i 1954, którzy dotychczas nie stawali do poboru, studentów i absolwentów szkół wyższych, którzy złożyli podania o odroczenie służby wojskowej lub o uznanie za jedynego żywiciela rodziny. (§ 2 pkt 1 lit. a, b, c i pkt 2).

Do poboru w terminie określonym w § 1 ust. 1 wzywa się mężczyzn, którzy kończą w 1982 r. 18 lat życia i zostali przewidziani przez wojskowego komendanta uzupełnień do odbycia przysposobienia wojskowego, ukończyli 17 lat życia i zgłosili się ochotniczo do odbycia zasadniczej służby wojskowej albo do odbycia przysposobienia wojskowego, ubiegają się o powołanie do czynnej służby wojskowej w charakterze kandydatów na żołnierzy zawodowych. (§ 3 pkt 1 – 3).”

³ Projektowany tytuł ustawy.

uzasadnienia). W projekcie ustawy przewidziano stosowanie przepisów dotyczących odszkodowania, zadośćuczynienia oraz zwrotu utraconego mienia, również wobec osób pozbawionych wolności bez orzeczenia właściwych organów (omówione na 6 stronie uzasadnienia), jednakże powołanie na ćwiczenia wojskowe, przewidziane obowiązującą ustawą, nie jest równoznaczne z pozbawieniem wolności, nawet wtedy, gdy poborowych zmuszano w ramach ćwiczeń do pozbawionej sensu, ciężkiej pracy, co było represją, ale nie równoznaczną ze szkodą majątkową.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 listopada 2010 r., sygn. III KK 240/10, odnosząc się do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego odnośnie stanu faktycznego, dotyczącego żądania odszkodowania za skierowanie do pracy przymusowej w kopalni węgla w okresie służby wojskowej w jednostce karnej – Batalionie pracy oddalił kasację, orzekając, iż cyt.: „przymusowe zatrudnianie żołnierzy w określonych zakładach pracy ustawodawca potraktował jako autonomiczny rodzaj represji, o czym świadczy odrębny od ustawy lutowej⁴ system rekompensowania krzywd doznanych przez byłych żołnierzy, co znalazło swój wyraz w ustawie z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2001 r. Nr 60, poz. 622, z późn. zm.).”.

Z powodzeniem
Wier
Tomasz SIEMONIAK

M. Cz. Tel. 22 6-871-854

⁴ Czyli odrębny od ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego system rekompensowania krzywd.

KU 169/14

WICEPRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY PROKURATORY

Warszawa, dnia 27 marca 2014 roku

KRP 001/184/14

dot. BPS/KU-034/590/13./14

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący!

Uprzejmie informuję, że Krajowa Rada Prokuratury na posiedzeniu w dniu 26 marca 2014 roku opiniowała *projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590)*.

Krajowa Rada Prokuratury negatywnie zaopiniowała przedstawiony projekt. Rozszerzenie odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa w zakresie regulowanym ustawą lutową Rada uważa za nieuzasadnione. Z brzmienia samego przepisu i uzasadnienia projektu nie da się wywnioskować obiektywnych kryteriów przyznania odszkodowania i zadośćuczynienia.

Z poważaniem
Mariusz Chudzik

11 115/11/14

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

Warszawa, 27 marca 2014 r.

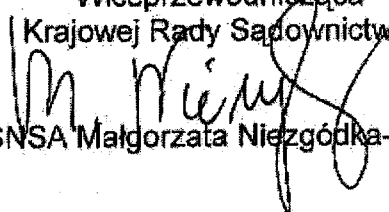
Nr WOK-020-27/14

Dot.: BPS/KU-034/590/9./14

Pan Piotr ZIENTARSKI
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu

W załączeniu, uprzejmie przesyłam opinię Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 20 marca 2014 r. w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590).

z wyrazami szacunku

Wiceprzewodnicząca
Krajowej Rady Sądownictwa

SNSA Małgorzata Niezgódka-Medek

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 20 marca 2014 r.

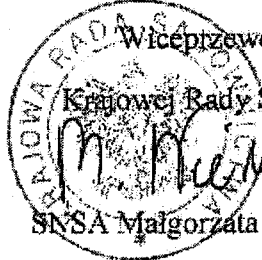
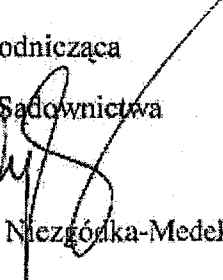
w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z treścią przedstawionego projektu opiniuje go pozytywnie.

Biuro Krajowej Rady Sądownictwa
ZA ZGODNOŚĆ Z ORYGINAŁEM

DYREKTOR
Wydziału Organizacyjnego i Kadr
Biura Krajowej Rady Sądownictwa

Marian Skłodziński

Wiceprzewodnicząca
Krajowej Rady Sądownictwa

SNSA Małgorzata Niezgódka-Medek

Ku 177/14

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 18 marca 2014 r.

DUS-0700-76-BB/14

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Stanowony Panie Przewodniczący,

Odpowiadając na pismo z dnia 7 marca 2014 r. znak: BPS/KU-034/590/6/14 w sprawie senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590) uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Senacki projekt ustawy dotyczy nowelizacji ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.).

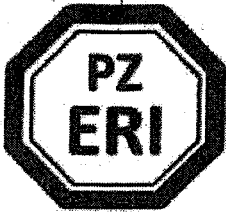
Przepisami wskazanej ustawy nie są uregulowane kwestie z zakresu zabezpieczenia społecznego oraz uprawnień przysługujących kombatanom oraz osobom represjonowanym w okresie wojny i w okresie powojennym.

Z uwagi, że projektowana zmiana przepisów ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego nie dotyczy zakresu zabezpieczenia społecznego oraz uprawnień przysługujących kombatanom i osobom represjonowanym, nie wnoszę uwag do tego projektu.

Jednocześnie z tych powodów wydaje się właściwe uzyskanie stanowiska Ministra Sprawiedliwości, Ministra Skarbu Państwa i Ministra Finansów w tym zakresie.

[Handwritten signature]
z up. MINISTER
PODSEKRETARZ STANU
[Handwritten signature]
Marek Bućko

KU 179/14

ZARZĄD GŁÓWNY

POLSKI ZWIĄZEK EMERYTÓW, RENCISTÓW I INWALIDÓW

00-024 Warszawa, Al. Jerozolimskie 30

Tel. /22/ 827-09-15, 827-36-42, 827-19-56, 827-05-39, 827-07-47

Tel./fax 827-18-36

www.pzeri.org

e-mail: zarzadglowny@pzeri.org

Nasz znak: Sb. 464/14

Warszawa, dnia 29 marca 2014 roku

Pan Senator Piotr Zientarski

Przewodniczący Komisji Ustawodawczej

Senat RP

Szanowny Panie Senatorze

W związku z przesłanym do zaopiniowania projektem ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), Kierownictwo Prezydium Zarządu Głównego Polskiego Związku Emerytów, rencistów i Inwalidów przedstawia poniższe stanowisko.

Projektowane przepisy zmierzają do rozszerzenia kategorii osób represjonowanych o osoby, które pełniły służbę wojskową, do której odbycia zostały obowiązane pod pozorem wykonania ciężącego na nich obowiązku obrony. Osoby te uzyskałyby prawo do odszkodowania za doznane szkody i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa.

Zdaniem projektodawców ustawy, uzupełnienie katalogu przesłanek, pozwalających uznać określone osoby za represjonowane i przyznanie im praw do dochodzenia odszkodowań stanowi konsekwentne rozwinięcie dotychczasowej regulacji w tym zakresie. Spowoduje to objęcie przepisami w/w ustawy możliwie szerokiego zakresu form działalności niepodległościowej i służyć będzie wzrostowi poczucia sprawiedliwości społecznej.

Kierownictwo Prezydium Zarządu Głównego PZERI akceptuje zasadność zadośćuczynienia osobom, które w różnej formie prowadziły działania na rzecz niepodległości kraju i poddawane były z tego powodu różnym represjom. Wydaje się jednak, że dalsze rozszerzanie kręgu uprawnionych, a także przenoszenie uprawnień na małżonka, dzieci, rodziców osoby represjonowanej, może – wbrew intencjom autorów – rodzić niezadowolenie społeczne. Dlatego sądzimy, że włączenie do kategorii osób represjonowanych dodatkowych grup obywateli wymaga pogłębionej analizy.

Kierownictwo Prezydium Zarządu Głównego nie dysponuje wiedzą umożliwiającą ocenę skali i dolegliwości represji, jakie wiązały się z obowiązkiem odbycia przymusowej służby wojskowej. Dlatego trudno jest nam ustosunkować się do zasadności przedstawionej propozycji włączenia osób, których to dotknęło, do kategorii represjonowanych.

Z wyrazami szacunku

Przewodnicząca Zarządu Głównego

/Elżbieta Arciszewska/

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 31. 3 . 2014 r.

DPK-II-454-30/14

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z dnia 7 marca 2014 r., znak: BPS/KU-034/590/5/14, przy którym przekazano senacki projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590), uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Przedstawiony do zaopiniowania projekt ustawy zakłada rozszerzenie katalogu osób uprawnionych do otrzymania odszkodowania i zadośćuczynienia na mocy przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, o osoby, wobec których represje za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego przybrały postać przymusowego pełnienia służby wojskowej pod pozorem wykonania ciężącego na nich obowiązku obrony, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym (projektowany art. 8a ust. 1 ustawy). Propozycja nowelizacji zakłada ponadto, że roszczenia o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie będą podlegały przedawnieniu (projektowany art. 8a ust. 3 ustawy).

W ocenie Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy należy co do zasady zaopiniować pozytywnie, jako prowadzący do przyznania słusznej rekompensaty za represje związane z prowadzeniem działalności niepodległościowej, tym niemniej szczegółowe rozwiązania w nim przewidziane nasuwają następujące spostrzeżenia.

1. Projektowany przepis art. 8a ust. 1 ustawy posługuje się szerokim sformułowaniem „pełnienie służby wojskowej”, obejmującym m. in. odbywanie zasadniczej służby wojskowej przez poborowych, czy też ćwiczeń wojskowych oraz okresowej służby wojskowej przez żołnierzy rezerwy. Ponadto nie precyzuje ram czasowych, w których miałyby nastąpić represjonowanie w postaci przymusowego pełnienia służby wojskowej. W związku z tym projektowane unormowanie będzie dotyczyło szerokiego i trudnego do zidentyfikowania kręgu osób. Z kolei użyty w przepisie termin „wojskowy obóz specjalny”, a także uzasadnienie projektu wskazują, że intencją projektodawcy było objęcie tą regulacją głównie osób, które zostały poddane wzmiankowanej formie represji po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego. Z dostępnych informacji dotyczących „wojskowych obozów specjalnych” wynika, że taka forma represji polegała na powoływaniu żołnierzy rezerwy do odbycia ćwiczeń wojskowych i była stosowana wobec opozycji przez władze komunistyczne od listopada 1982 r. do lutego 1983 r., co miało związek ze stopniową rezygnacją z internowania. W świetle powyższego należałoby zatem rozważyć ograniczenie zakresu stosowania projektowanego przepisu.

2. Odnosząc się do kwestii postulowanego wyłączenia przedawnienia roszczeń osób represjonowanych wskutek przymusowego pełnienia służby wojskowej (projektowany art. 8a ust. 3 ustawy), należy zaznaczyć, że co do zasady nie ma przeszkód do wprowadzenia w ustawie takiego postanowienia. Tym niemniej trzeba mieć na względzie, że aktualnie ustawa nie zawiera przepisu wyłączającego przedawnienie w przypadku roszczeń osób, wobec których wydano decyzje o internowaniu w związku z wprowadzeniem w Polsce stanu wojennego.

3. Wejście w życie projektowanej regulacji spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa w części 15 „Sądy powszechne” związane ze wzrostem wydatków sądów przeznaczonych na wypłatę odszkodowań Skarbu Państwa. Jednocześnie należy podkreślić, że jak wynika z uzasadnienia projektu pomimo oszacowania potencjalnej liczby osób, które objęłyby projektowane przepisy, tzn. odbywających przymusową służbę wojskową w wojskowych obozach specjalnych (ok. 1.600 osób), nieznana jest ostateczna liczba osób, które wystąpią z wnioskiem o wypłatę odszkodowania lub zadośćuczynienia na mocy zmienionych przepisów. Ponadto ustalenie wysokości odszkodowań i zadośćuczynień pozostawiono w gestii sądów, zatem nie można oszacować nawet przybliżonej wysokości kwot zasądzonych z tego tytułu.

4. Na marginesie należy również zaznaczyć, że do Sejmu RP wpłynął senacki projekt ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (druk nr 2137). Głównym celem tego projektu jest przyznanie szczególnego statusu działaczom opozycji i osobom represjonowanym z powodów politycznych angażującym się w latach 1956-1989 w działalność antykomunistyczną, a także zagwarantowanie pomocy działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej. W art. 3 projektu ustawy umieszczono definicję osoby represjonowanej z powodów politycznych. Zgodnie z pkt 2 tego artykułu osobą represjonowaną z powodów politycznych jest także osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do 4 czerwca 1989 r. pełniła służbę wojskową, do której odbycia została obowiązana pod pozorem wykonania ciężącego na niej obowiązku obrony, w szczególności w wojskowym obozie specjalnym, za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka.

Z poważaniem,

MINISTERSTWO PRAW I SPRAWIEDLIWOŚCI

Mieczysław Ruciński
Wicepremier

Warszawa, dnia 11.03. 2014 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER FINANSÓW

FS10/0310-I/KGL/15/2014

Pan
Piotr Zientarski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

W związku z pismem z dnia 7 marca 2014 roku znak BPS/KU-034/590/3./14 dotyczącym opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (druk senacki nr 590) w zakresie rozwiązań zaproponowanych w ww. projekcie oraz oceny skutków finansowych wejścia w życie ww. projektu ustawy, uprzejmie informuję, co następuje.

1. W uzasadnieniu do ww. projektu ustawy stwierdzono, iż „Projektowana nowelizacja uzupełnia katalog przestępstw, które pozwalają uznać określone osoby za represjonowane. Ustanawia obiektywnie stwierdzalną podstawę wypłacania odszkodowań i zadośćuczynienia dla osób, wobec których represjonowanie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego przybrało postać przymusowego odhywania służby wojskowej pod pozorem wykonania obowiązku obrony”. W związku z zaproponowanym rozwiązaniem, istnieje jednak wątpliwość, czy kwestia odbycia służby wojskowej „pod pozorem” wykonania obowiązku obrony jest obiektywnie stwierdzalną podstawą, którą będzie można zweryfikować np. na podstawie istniejących dokumentów.
2. W zakresie oceny skutków finansowych wejścia w życie ww. projektu ustawy, zaznaczenia wymaga, iż Minister Finansów nie posiada odpowiednich narzędzi pozwalających dokonać takiej oceny. W szczególności brak jest zweryfikowanej informacji co do liczby osób, które mogłyby uzyskać odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu tej ustawy oraz co do wysokości przeciętnego odszkodowania.

Mając powyższe na uwadze, Minister Finansów zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o przekazanie informacji pozwalających oszacować skutki finansowe wejścia w życie ww. projektu ustawy. Informacja ta zostanie przekazana niezwłocznie po uzyskaniu jej od Ministra Sprawiedliwości.

Niezależnie od powyższego, zaznaczenia wymaga, iż ww. projekt ustawy przewiduje rozszerzenie grupy osób, którym będzie przysługiwać odszkodowanie za poniesioną szkodę

i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wypłacane przez Skarb Państwa. Rozwiązanie takie będzie wiązało się z dodatkowym obciążeniem dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa, w postaci kreowania nowego tytułu wydatku publicznego, mogącego generować wysokie koszty.

Należy podkreślić, iż wynikające z projektu ustawy nowe obciążenia dla budżetu państwa utrudnią prowadzone działania w zakresie reformy finansów publicznych zmierzające do ograniczenia ich nierównowagi.

Z poważaniem,

Z upoważnieniem Ministra Finansów
PODSKRETAJĄCY
Hanna Malczewska